

УДК 330.3:338.49

ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ РЕГІОНІВ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ НОВОГО РЕГІОНАЛІЗМУ

<http://orcid.org/0000-0003-1605-1403>

Тулчинський Ростислав Володимирович, к. е. н., доцент, завідувач кафедри менеджменту та публічного адміністрування, ПВНЗ «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая», місто Київ, r_istu@ukr.net

Tulchinsky Rostislav Volodymyrovich, Candidate of Economic Science, Associate Professor, Head of the Department of Management and Public Administration, PHEI "Academician Yuri Bugay International Scientific and Technical University", Kyiv

R. Tulchinsky. Increasing innovational culture of regions in the conditions of new regionalism.

The article proposes measures to improve the innovation culture of the regions in the context of a new regionalism formation in Ukraine, namely: firstly, to raise the awareness of the population of regions regarding the established values of innovative regional development, the formation of the established types of behavior of social actors in everyday life and professional activity in the conditions of a new regionalism formation through the use of determinants of innovation development; secondly, in developing strategic measures for the innovative development of regions, measures should be taken to promote innovation values within the framework of the formation of the innovation culture of the regions; thirdly, to promote and encourage the acquisition of knowledge throughout life and creative thinking of the population of regions, the formation of new types of innovative behavior of the population, etc.; fourth, to integrate innovative values into the system of social values of the regions; fifth, to intensify the prognostic function of innovation culture, to promote prediction and identification of possible models of innovative development of regions; sixth, develop cognitive-information management mechanism, information market knowledge; seventh, encourage co-operation between actors of the innovation process (universities, research institutions, educational-scientific formations, industrial and agricultural producers, business incubators, technoparks, government agencies, financial institutions, etc.); eighthly, to increase intellectual capital, to demonstrate the creative abilities of young people to support and develop them; ninth, to form and stimulate the innovation infrastructure of the regions and their interconnections, which will contribute to the achievement of certain goals, based on the transformation of innovative ideas into a concrete result, and so on. The factors of influence on the growth of intellectual capital of regions are found out. It is substantiated that innovative culture simulates the behavior, thinking and life of the population of the regions, as well as forms the ideological environment, the atmosphere in society, the perception of the new idea as the value of the needy support that promotes the intellectual capital of the regions, the introduction of innovative ideas and creative thinking. It is revealed that the innovative culture of the regions forms an innovative culture of personalities that provides understanding and participation of the population in innovative processes, which in turn influences the formation of the general social innovation culture.

Тулчинський Р. Підвищення інноваційної культури регіонів в умовах становлення нового регіоналізму.

У статті запропоновано заходи щодо підвищення інноваційної культури регіонів в умовах становлення нового регіоналізму в Україні, а саме: по-перше, підвищити поінформованість населення регіонів щодо усталених цінностей інноваційного регіонального розвитку, про формування усталених типів поведінки соціальних суб'єктів у повсякденному житті та професійній діяльності в умовах становлення нового регіоналізму за рахунок задіяння детермінанти інноваційного розвитку. По-друге, при розробленні стратегічних заходів щодо інноваційного розвитку регіонів урахувати заходи щодо популяризації інноваційних цінностей в межах формування інноваційної культури регіонів. По-третє, сприяти та заохочувати отримання знань впродовж життя та креативне мислення населення регіонів, формування нових типів інноваційної поведінки населення тощо; по-четверте, інтегрувати інноваційні цінності у систему суспільних цінностей регіонів; по-п'яте, активізувати прогностичну функцію інноваційної культури, сприяти прогнозуванню та визначенню можливих моделей інноваційного розвитку регіонів; по-шосте, розвивати когнітивно-інформаційний механізм управління, інформаційний ринок знань; по-сьоме, заохочувати співпрацю між суб'єктами інноваційного процесу (університетами, науковими установами, освітньо-науковими формуваннями, промисловими та сільськогосподарськими виробниками, бізнес інкубаторами, технопарками, органами влади, фінансових установ тощо); по-восьме, нароцувати інтелектуальний капітал, виявляти творчі здібності молоді підтримувати та розвивати їх; по-дев'яте, формувати та стимулювати інноваційну інфраструктуру регіонів та їх взаємозв'язки, що сприятиме досягненню певних цілей на основі перетворення

інноваційних ідей у конкретний результат тощо. З'ясовано фактори впливу на нарощення інтелектуального капіталу регіонів. Обґрунтовано, що інноваційна культура моделює поведінку, думку та життя населення регіонів, а також формує ідеологічне оточення, атмосферу у суспільстві, сприйняття нової ідеї як цінності, потребуючої підтримки, що сприяє нарощенню інтелектуального капіталу регіонів, впровадженню інноваційних ідей та креативного мислення. З'ясовано, що інноваційна культура регіонів формує інноваційну культуру особистостей, що забезпечує розуміння та участь населення у інноваційних процесах, що у свою чергу впливає на становлення загальносуспільної інноваційної культури.

Тульчинский Р. Повышение инновационной культуры регионов в условиях становления нового регионализма.

В статье предложены меры по повышению инновационной культуры регионов в условиях становления нового регионализма в Украине, а именно: во-первых, повысить осведомленность населения регионов относительно устоявшихся ценностей инновационного регионального развития, формирования устойчивых типов поведения социальных субъектов в повседневной жизни и профессиональной деятельности в условиях становления нового регионализма, за счет задействования детерминант инновационного развития. Во-вторых, при разработке стратегических мер по инновационному развитию регионов необходимо учитывать мероприятия по популяризации инновационных ценностей в рамках формирования инновационной культуры регионов. В-третьих, необходимо способствовать и поощрять получение знаний и креативного мышления в течение жизни населения регионов, формирование новых типов инновационного поведения населения и т.д.; в-четвертых, интегрировать инновационные ценности в систему общественных ценностей регионов; в-пятых, активизировать прогностическую функцию инновационной культуры, способствовать прогнозированию и определению возможных моделей инновационного развития регионов; в-шестых, развивать когнитивно-информационный механизм управления, информационный рынок знаний; в-седьмых, поощрять сотрудничество между субъектами инновационного процесса (университетами, научными учреждениями, образовательно-научными формированиями, промышленными и сельскохозяйственными производителями, бизнес-инкубаторами, технопарками, органами власти, финансовыми учреждениями и т.д.); в-восьмых, наращивать интеллектуальный капитал, проявлять творческие способности молодежи, поддерживать и развивать их, в-девятых, формировать и стимулировать инновационную инфраструктуру регионов и их взаимосвязи, что будет способствовать достижению определенных целей на основе преобразования инновационных идей в конкретный результат и т. п. Выяснено факторы влияния на наращивание интеллектуального капитала регионов. Обосновано, что инновационная культура моделирует поведение, мнение и жизнь населения регионов, а также формирует идеологическое окружение, атмосферу в обществе, восприятие новой идеи как ценностей, требующих поддержки, способствует наращиванию интеллектуального капитала регионов, внедрению инновационных идей и креативного мышления. Выяснено, что инновационная культура регионов формирует инновационную культуру личностей, обеспечивает понимание и участие населения в инновационных процессах и, в свою очередь, влияет на становление общей общественной инновационной культуры.

Постановка проблеми. Досвід Європейських країн доводить, що становлення нового регіоналізму не представляється можливим без задіяння таких детермінант як знання, інформація та інновації, нарощення інтелектуального капіталу, оскільки без цього неможливо досягнути сталого соціально-економічного розвитку регіонів та отримати конкурентні переваги на світовому ринку. Все це зумовлює підвищення інноваційної культури в регіонах, оскільки виникає нагальна необхідність формування свідомості населення регіонів, їх освітньої та культурної готовності до становлення нового регіоналізму на інноваційній основі розвитку регіонів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед іноземних дослідників, які досліджують питання нового регіоналізму, необхідно відмітити: В. Барнза, М. Кітінга, П. Кука, Л. Ледебура, Дж. Лонгліна, Дж. Луфліна, Дж. МакКомби, Ч. Ф. Сейбла, М. Сеттерфілда, М. Сторпера, А. Харрелла, Б. Хеттне Д. Цейтлін та ін.

Серед вітчизняних науковців, що займаються проблематикою становлення нового регіоналізму в Україні на інноваційній основі, у тому числі, за умов підвищення інноваційної культури регіонів, необхідно відзначити праці: М. Бутка, Б. Бураковського, Є. Василькова, С. Вовканича, А. Власюка, М. Гетьманчука, А. Гриценка, В. Ємельянова, А. Жицького, В. Загорського, І. Зварича, Ю. Кіндзерського, В. Кравцова, Н. Мирною, С. Пирожкова, С. Романюка, В. Сиденка, Л. Семіва, О. Чугріна, Г. Щедрова та ін. Віддаючи належне науковому доробку вчених, необхідно відзначити, що підвищення

інноваційної культури в регіонах в умовах становлення нового регіоналізму в Україні, не достатньо розроблене та потребує подальших досліджень.

Формування цілей статті. Метою статті є запровадження заходів щодо підвищення інноваційної культури регіонів в умовах становлення нового регіоналізму в Україні. Для досягнення поставленої мети було вирішено такі завдання: з'ясовано фактори впливу на нарощення інтелектуального капіталу регіонів; розроблено стратегічні заходи щодо інноваційного розвитку регіонів, повинні комплексно враховуватися потреби, заходи щодо нарощення інтелектуального капіталу регіонів та підвищення інноваційної культури; запропоновано заходи підтримки та стимулювання інноваційних процесів, що повинні ініціювати та організовувати регіональні та місцеві органи влади.

Виклад основного матеріалу. Підвищення інноваційної культури позитивно впливає не тільки на нарощення інтелектуального капіталу, а й на активізацію інноваційних процесів в цілому.

Становлення нового регіоналізму створює необхідні можливості для активізації інноваційних процесів в регіонах на основі розроблених стратегічних заходів інноваційного регіонального розвитку з врахуванням стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку регіонів, що базуються на урахуванні інноваційного попиту, тенденцій міжнародного інноваційного співробітництва регіону, наявному інтелектуальному капіталі та ресурсів, домінантності освітньо-наукової та інноваційної діяльності регіонів у напрямках, що є найбільш привабливими для залучення приватних інвестицій.

Інноваційному розвитку регіонів притаманне отримання синергійного ефекту для соціально-економічного розвитку регіонів. Але, необхідно зазначити, що в регіонах спостерігається незадовільне становище фінансування інноваційної діяльності в промисловості. Так, наприклад, у 2015 р. фінансування інноваційної діяльності в промисловості за рахунок державного бюджету становило 0,4 %, з місцевих бюджетів – 0,1 %, власних коштів промислових підприємств – 97,2 %. Для порівняння у 2010 р. за рахунок державного бюджету фінансування становило – 1,1 %, з місцевих бюджетів – 0,1 %, з власних коштів – 59,4 % [4]. За таких умов скорочується частка промислових підприємств, що займаються інноваціями, у 2017 р. їх частка становила 16,2 %, було впроваджено 2387 найменувань інноваційних видів продукції та 1831 нових технологічних процесів. Для порівняння, у 2012 р. було впроваджено 3238 найменувань інноваційних видів продукції та 2510 процесів.

Це зумовлює не тільки збільшення фінансування інноваційної діяльності з місцевих бюджетів, а також розроблення стратегічних заходів та їх впровадження. Розробка стратегічних заходів щодо інноваційного розвитку регіонів повинна комплексно враховувати потреби, заходи щодо нарощення інтелектуального капіталу регіонів та підвищення інноваційної культури, а також соціально-економічний розвиток регіонів (за запропонованим автором методологічним підходом) та потенційні можливості регіонів інноваційного розвитку. Взаємовплив соціально-економічного розвитку регіонів та інноваційного процесу представлено на рис. 1.

Стратегічні заходи інноваційного розвитку регіонів також повинні супроводжуватися іншими заходами підтримки та стимулювання інноваційних процесів, що повинні ініціювати та організовувати регіональні та місцеві органи влади, спрямовані на нарощення інтелектуального капіталу та підвищення інноваційної культури, до яких можна віднести:

- організацію ярмарок, фестивалів, виставок, інноваційних форумів та семінарів, постійно діючих виставкових центрів та салонів, що сприятимуть активізації роботи з стартапами, залученню інвестиційних ресурсів у наукові проекти молодих вчених;
- проведення конкурсів інноваційних проектів, стимулювання наукової роботи студентів в університетах за рахунок виплати стипендій молодим науковцям, організації та стимулювання наукових гуртків, надання грантів для виконання наукових тем тощо;

- створення регіональних інноваційних структур за рахунок фінансування регіональних бюджетів для активізації інноваційних процесів, спрямованих на потреби регіонів, організації трансферу технологій, підтримки діяльності інноваційних кластерів, активізації участі суб'єктів інноваційного процесу у міжнародних виставках, ярмарках, проектах;
- заходи щодо сприяння взаємодії різних суспільних інститутів інноваційного процесу, організації взаємодії освітніх, наукових, дослідних установ, установ фінансового сектору, громадських організацій регіонів;
- стимулювання впровадження інноваційних технологій та процесів на підприємствах регіонів шляхом надання суб'єктам підприємництва цільових субсидій, пільг, преференцій тощо;
- запровадження програм щодо стимулювання розвитку малих інноваційних підприємств.

Рис. 1. Взаємовплив соціально-економічного розвитку регіонів та інноваційного процесу

Джерело: запропоновано автором

Необхідно зауважити, що впровадження цих та інших заходів, у своїй сукупності, виступатимуть суттєвими ефективними механізмами, що сприяють інноваційному розвитку регіонів, але отримання синергійного ефекту можна очікувати лише з певним часом, а не миттєво, що потребує постійної уваги до їх впровадження та виділення ресурсів.

У свою чергу, розроблення та впровадження стратегічних заходів інноваційного розвитку регіонів та заходи підтримки та стимулювання інноваційних процесів на регіональному рівні сприятимуть збільшенню активності інноваційних підприємств, підвищенню якості трудових ресурсів та нарощенню інтелектуального капіталу регіонів в цілому та підвищенню інноваційної культури. Це та інше, у свою чергу, є основою становлення нового регіоналізму в Україні на інноваційній основі розвитку регіонів, поліпшенню добробуту населення, підвищенню конкурентоспроможності продукції та доходів місцевих бюджетів.

Інтелектуальний капітал ґрунтується на діалектиці взаємозв'язків особистості з її людським інтелектом та навколишнім середовищем. Інноваційна культура являє собою певну систему правил, норм, цінностей, способів, мотивів щодо впровадження нововведень та їх сприйняття. Інноваційна культура сприяє мотивації всіх верств населення регіонів до оновлення, як у професійній діяльності, так і у повсякденному житті.

Інноваційна культура популяризує наукові знання, цінність освіти для людини, навчання впродовж всього життя, культурні цінності суспільства, спрямована на формування сприйняття нововведень, активізацію творчої, ініціативної, конструктивної спрямованості у роботі населення тощо. Становлення регіоналізму вимагає підвищення

інноваційної культури регіонів, що здатна сформувати толерантність та сприйнятливість інноваційних змін, спрямованих на модернізацію регіональних господарських систем, підвищити ініціативність інтелектуального капіталу у напрямі наукового пошуку та створення нових знань. Інноваційна культура повинна поширюватися на всі сфери життя населення регіонів, на свідомість та поведінку людей щодо інноваційного розвитку регіонів в умовах становлення нового регіоналізму.

Інноваційна культура моделює поведінку, думку та життя населення регіонів, а також формує ідеологічне оточення, атмосферу у суспільстві, сприйняття нової ідеї як цінності, потребуючої підтримки, що сприяє нарощенню інтелектуального капіталу регіонів, впровадженню інноваційних ідей та креативного мислення.

Інноваційна культура регіонів формує інноваційну культуру особистостей, що забезпечує розуміння та участь населення у інноваційних процесах, що у свою чергу впливає на становлення загальносуспільної інноваційної культури. Фактори впливу на нарощення інтелектуального капіталу регіонів представлено на рис. 2.

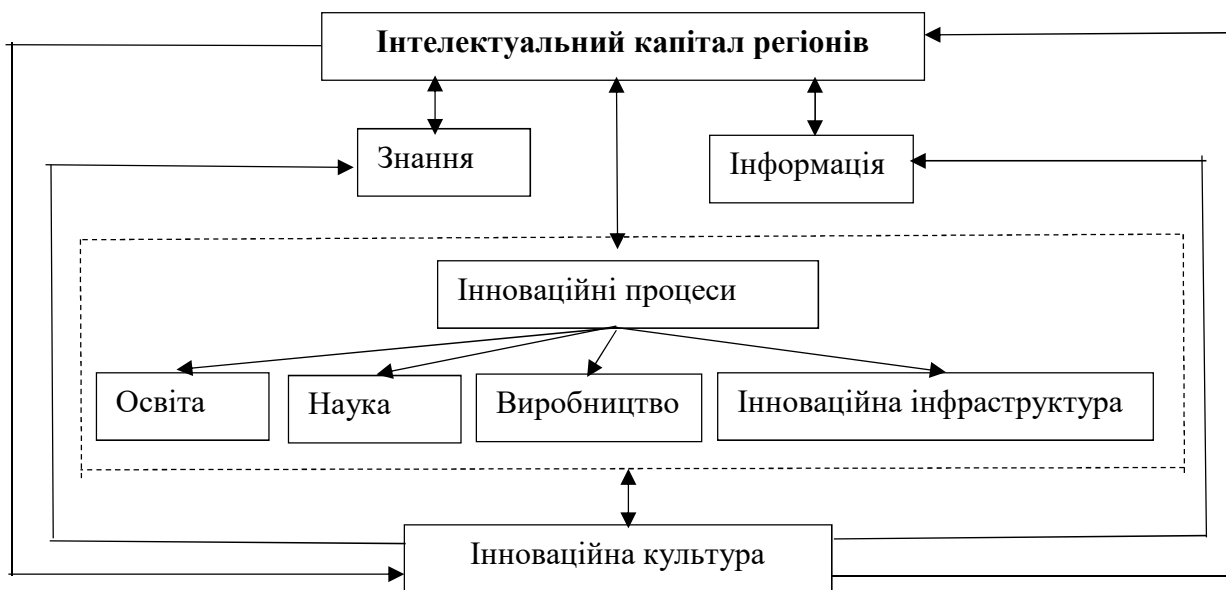

Рис. 2. Фактори впливу на нарощення інтелектуального капіталу регіонів

Джерело: запропоновано автором

Становлення нового регіоналізму, що супроводжується децентралізацією функцій, повноважень та відповідальності, у тому числі і по відношенню до підходів щодо інноваційного розвитку регіонів, а також підвищення інноваційної культури сприятиме становленню ефективних психологічних та соціально-економічних стимулів для реалізації творчого потенціалу працівників, формуванню відповідної культури відносин між ними та управліннями різних ланок, прийняттю далекоглядних рішень на перспективу, спрямованих на інноваційний розвиток регіонів.

Висновки. Становлення нового регіоналізму в Україні зумовлює підвищення інноваційної культури в регіонах, оскільки викає необхідність формування ідеологічного оточення, атмосфери та свідомості населення регіонів щодо безумовності інноваційної основи соціально-економічного розвитку регіонів та підвищення особистого рівня життя. Інноваційна культура формує толерантність та сприйнятливість у населення регіонів до інноваційних змін, популяризує наукові знання та цінність освіти, сприяє активізації творчої, ініціативної, конструктивної діяльності особистостей. Нарощення інтелектуального капіталу сприяє активізації інноваційних процесів в регіонах, що у свою чергу має амбівалентний вплив на становлення інтелектуального капіталу.

Для підвищення інноваційної культури в регіонах необхідно:

- підвищити поінформованість населення регіонів щодо усталених цінностей інноваційного регіонального розвитку, про формування усталених типів поведінки соціальних суб'єктів у повсякденному житті та професійній діяльності в умовах становлення нового регіоналізму за рахунок задіяння детермінанти інноваційного розвитку;
- при розробленні стратегічних заходів щодо інноваційного розвитку регіонів урахувати заходи щодо популяризації інноваційних цінностей в межах формування інноваційної культури регіонів;
- сприяти та заохочувати отримання знань впродовж життя та креативного мислення населення регіонів, формування нових типів інноваційної поведінки населення тощо;
- інтегрувати інноваційні цінності у систему суспільних цінностей регіонів;
- активізувати прогностичну функцію інноваційної культури, сприяти прогнозуванню та визначенню можливих моделей інноваційного розвитку регіонів;
- розвивати когнітивно-інформаційний механізм управління, інформаційний ринок знань;
- заохочувати співпрацю між суб'єктами інноваційного процесу (університетами, науковими установами, освітньо-науковими формуваннями, промисловими та сільськогосподарськими виробниками, бізнес інкубаторами, технопарками, органами влади, фінансовими установами тощо);
- нарощувати інтелектуальний капітал, виявляти творчі здібності молоді, підтримувати та розвивати їх;
- формувати та стимулювати інноваційну інфраструктуру регіонів та їх взаємозв'язки, що сприятиме досягненню певних цілей на основі перетворення інноваційних ідей у конкретний результат тощо.

Новизною даної статті є розроблення заходів щодо підвищення інноваційної культури в регіонах в умовах становлення нового регіоналізму в Україні, що, на відміну від існуючих, сприяють мотивації всіх верств населення регіонів до оновлення, як у професійній діяльності, так і у повсякденному житті, корелюються із стратегічними заходами інноваційного розвитку регіонів, супроводжуються заходами підтримки та стимулювання інноваційних процесів, що спрямовані на нарощення інтелектуального капіталу та підвищення інноваційної культури та ініціюються та організовуються регіональними та місцевими органами влади.

Отже, підвищення інноваційної культури сприяє формуванню толерантності та сприйнятливості інноваційних змін у населення регіонів, популяризації наукових знань та цінності освіти, сприяє активізації творчої, ініціативної, конструктивної діяльності особистостей. У свою чергу, для інноваційного розвитку регіонів в умовах становлення нового регіоналізму подальших досліджень вимагають заходи щодо нарощення інтелектуального капіталу, що сприятиме активізації інноваційних процесів в регіонах.

Список використаних джерел:

1. Бубенко П. Т. *Регіональні аспекти інноваційного розвитку: монографія.* / П. Т. Бубенко. – Харків, НТУ «ХПІ». – 2002. – 316 с.
2. Бутко М. П. *Архітектура конкурентоспроможності регіонів України в контексті євроінтеграції: монографія.* – Київ, АМУ. – 2016. – 452 с.
3. Василенко В. Н. *Многомерность параметров региона: территории, системы, пространства: монография* / М. П. Бутко. науч. ред. В. В. Дружинина. – Дружковка, «Юго-Восток». – 2016. – 408 с.
4. *Статистичний щорічник України за 2016 р.* Державна служба статистики України.
5. Тульчинська С. О. *Органічність функціонування інтелектуально-інноваційної системи регіонів: монограф.* / С.О. Тульчинська. – Херсон: Ви-во «ПП Вишемирський В.С.», 2012. – 400 с.

References:

1. Bubenko, P. T. (2002), *Regional'ni aspekty innovatsijnoho rozvytku* [Regional aspects of innovation development], NTU KhPI, Kharkiv, Ukraine.

2. Butko, M.P. (2016), *Arkhitektonika konkurentospromozhnosti rehioniv Ukrainy v konteksti ievrointehratsii* [Architectonics of the Competitiveness of Ukrainian Regions in the Context of Eurointegration], AMU, Kyiv, Ukraine.
3. Vasilenko, V. N. (2016), *Mnogomernost' parametrov regiona: territorii, sistemy, prostranstva* [Multidimensionality of the parameters of the region: territories, systems, spaces], Jugo-Vostok, Druzhkovka, Ukraine.
4. State Statistics Service of Ukraine (2016), "Statystychnyj schorichnyk Ukrainy za 2016 r" [Statistical Yearbook of Ukraine for 2016], Derzhkomstat, Kyiv, Ukraine.
5. Tul'chyns'ka, S. O. (2012), *Orhanichnist' funktsionuvannia intelektual'no-innovatsijnoi systemy rehioniv* [Organic functioning of the intellectual-innovative system of regions], PP Vyshemyrs'kyj V.S., Kherson, Ukraine.

Keywords: new regionalism; innovative culture; region; socio-economic development; intellectual capital; activation; strategic measures.

Ключові слова: новий регіоналізм; інноваційна культура; регіон; соціально-економічний розвиток; інтелектуальний капітал; активізація; стратегічні заходи.

Ключевые слова: новый регионализм; инновационная культура; регион; социально-экономическое развитие; интеллектуальный капитал; активизация; стратегические меры.

Рецензент: Худолей В.Ю., ректор ПВНЗ «Міжнародний науково – технічний університет імені академіка Юрія Бугая», доктор економічних наук, професор

Перевірено на плагіат: <https://corp.unicheck.com/library/viewer/report/6013217>